

Тема. Групи слів за значенням (синоніми, антоніми, омоніми)

Мета: розширити уявлення учнів про групи слів за значенням; розкрити поняття синонімічні ряди, способи розрізнення омонімів і багатозначних слів, удосконалювати вміння користуватися словниками; вчити п'ятикласників добирати синоніми й антоніми, доцільно вживати їх у мовленні; збагачувати активний словник учнів, розвивати усне та писемне мовлення; виховувати культуру мовлення.

Тип уроку: засвоєння знань і формування вмінь.

Обладнання: мультимедійний проектор, картки з текстом вірша Г.Чупринки, словники, підручник, «смайлики», сигнальні картки .

Хід уроку

I. Організаційний момент.

Доброго дня, любі учні! Сьогодні гарний день, у вас, сподіваюсь, гарний настрій. Пропоную вам серед запропонованих «смайликів», відібрати той, який відображає ваш емоційний стан на початку уроку. *(Додаток № 1)*

II. Перевірка домашнього завдання. Актуалізація опорних знань.

1. Проблемне завдання.

Прочитати вірш і дати відповідь: на основі чого з'явилися такі яскраві образи? Створити до них малюнки.

Золотий дощ
Над полями, над яругами.
Дощ летить,
Позолоченими смугами,
Нитками, сітками миготить.
Оживає все потомлене,-
Хоче жити!

В краплях сяйво переломлене
Дугами, кругами
В грі дрижить.

(Г. Чупринка) (Додаток №2)

2. **Творча робота** (У формі діалогу побудувати розмову про синоніми, омоніми, антоніми).

III. Оголошення теми і мети уроку. Мотивація навчальної діяльності.

(Слайд № 1)

IV. Сприймання й усвідомлення учнями нового матеріалу.

1. . Установити відповідність.

(Слайд № 2)

Перевірка виконаного.

(Слайд № 3)

Робота в парах.

Скласти речення до кожної групи слів.

2. Пояснення учителя про синонімічні ряди.

- **Синоніми** – слова різні за звучанням, але однакові або близькі за значенням: мужній, хоробрий, сміливий. Два або кілька синонімів утворюють **синонімічний ряд**. Синоніми допомагають точніше висловлювати думку, уникнути повторення однакових або співзвучних слів.

Слайд № 4. З одним із слів скласти речення.

- **Омоніми** – слова, однакові за звучанням, але різні за значеннями. Розглянути **слайд № 5**, скласти речення (робота в парах).
- **Перевірка виконаного.** (Слайд №6)
- **Антоніми** – слова протилежні за значенням. Виступають парами і завжди належать до однієї частини мови: світло – темрява, світлий – темний.

Робота з підручником.

- А тепер ми звернемося до наших підручників і побачимо, що в них сказано про групи слів, які ми сьогодні вивчаємо.

(Опрацювання теоретичного матеріалу здійснюється за рядами. Учні опрацьовують теоретичний матеріал, пояснюють іншим .

I ряд – синоніми (с.214-215.

II ряд – антоніми (с.219);

III ряд – омоніми (с.224-229)

V. Усвідомлення набутих знань у процесі практичної роботи.

- Ми вже знаємо теоретичний матеріал, а тепер будемо вчитися його застосовувати на практиці.

1. Гра «Впізнай слово»

(Додаток №3)

(Роздаю учням сигнальні картки)

- Діти, уважно слухайте вірш і ,коли почуєте слова, які ми сьогодні вивчаємо піднімайте картки: червоні, якщо почуєте слова-синоніми, фіолетові– антоніми, зелені – омоніми. Будьте уважні.

2. Гра «Хлопчик - дівчинка».

(Додаток №4)

*Із поданих слів складіть синонімічні ряди . Хлопчики запишіть синоніми до слова **сильний**, дівчатка – **красива**.*

Сильний, міцний, дужий, здоровий, могутній, могутий.

Вродлива, гарна, миловидна, красива, славна, гожа.

(Слайд № 7)

Перевірка виконаного.

(Слайд №8)

- ### **3. До поданих слів доберіть антоніми.. Прочитайте перші літери дібраних антонімів. Яке вийшло слово?**

(Слайд №9)

Пасивний – активний.

Наліво – направо.

Легкий – тяжкий.

песиміст – оптиміст,

впевнено – ніяково,

колективний – індивідуальний,

великий – малий.

Перевірка виконаного.

(Слайд №10)

4. Гра «Знайди пару»

Яке значення слова *свіжий* у поданих словосполученнях. Замініть це слово синонімом і доберіть до кожного антонім. (Слайд №11)

Свіжа газета –

свіжа сорочка –

свіжий вітер –

свіжі огірки –

свіжий хліб –

свіже обличчя –

Одне словосполучення розберіть за будовою.

Перевірка виконаного (Слайди №№ 12, 13, 14, 15).

(Додаток №5)

5. Робота в парах зі словниками.

- ❖ Підібрати синоніми до слів: *урочистий, ходити*.
- ❖ Підібрати антоніми до слів: *перемога, буденний, стверджувати, могутність, карлик, забути, часто*.
- ❖ З'ясувати значення таких слів: *оказія, шеренга, деревій*.
- ❖ З'ясувати значення таких омонімів: *оселедець, ласка, лисичка, повіки*.
- ❖ З'ясувати значення паронімів: *ефектний, ефективний; сердечний, сердешний*.
- ❖ З поданими словами утворити словосполучення так, щоб вони виступали омонімами. У разі потреби скористатися тлумачним словником або словником омонімів.

Склад, лютий, коло.

(Додаток №6)

6. Творче письмо.

Складіть речення з поданими словами, щоб вони були омонімами.

Учні виконують завдання за рядами.

Ніс і ніс (I ряд). Три і три (II ряд). Коти і коти (III ряд).

7. Скласти твір – мініатюру опис тварини за фотографією.

(Слайд № 16)

VI. Підсумок уроку

Гра «Кошик знань».

(Учні з кошика дістають картки з питаннями, дають відповіді).

Що таке синоніми?

Як називаються слова, які мають протилежні значення?

Що називаємо омонімами?

Наведи приклад антоніма до слова літній.

Добери синонім до слова тиша.

Наведи приклад слів-омонімів.

(Додаток №7)

Рефлексія

- Діти, ви гарно попрацювали. А тепер пропоную вам пригадати, який настрій у вас був на початку уроку, чи змінився він. Якщо так, то як змінився.
- Мій настрій також піднесений, тому що кожен урок приносить мені приємні відчуття від спілкування з вами.

(Додаток

№8)

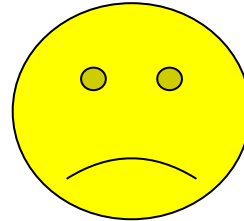
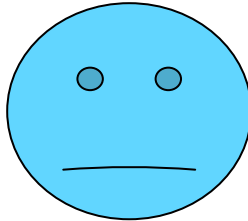
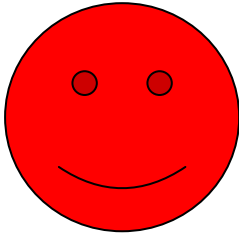
VI. Домашнє завдання.

1. § 32. Вправа 466 (письмово).
2. Дібрати приклади синонімів, омонімів або антонімів, створити презентацію з малюнками на альбомних аркушах. (Слайд №17.)

Додатки до уроку

Додаток №1

«Смайлики» для визначення емоційного стану учнів

Додаток №2

Проблемне завдання

Прочитати вірш і дати відповідь:

на основі чого з'явилися такі яскраві образи?

Створити до них малюнки.

Золотий дощ

Над полями, над яругами.

Дощ летить,

Позолоченими смугами,

Нитками, сітками миготить.

Оживає все потомлене,-

Хоче жити!

В краплях сяйво переломлене

Дугами, кругами

В грі дрижить.

(Г. Чупринка)

Додаток №3

Гра «Впізнай слово»

Діти слухають вірш і, коли чуять слова, які вивчаємо піднімають картки: червоні, якщо почують **слова-синоніми**, фіолетові – **антоніми**, зелені – **омоніми**.

Додаток №4

Гра «Хлопчик - дівчинка».

Із поданих слів складіть синонімічні ряди . Хлопчики запишіть синоніми до слова **сильний**, дівчатка – **красива**.

Сильний, міцний, дужий, здоровий, могутній, могутий.

Вродлива, гарна, миловидна, красива, славна, гожа.

Додаток №5

Гра «Знайди пару»

Яке значення слова **свіжий** у поданих словосполученнях. Замініть це слово синонімом і доберіть до кожного **антонім**.

Свіжа газета – ...

свіжа сорочка – ...

свіжий вітер – ...

свіжі огірки – ...

свіжий хліб – ...

свіже обличчя –

Додаток №6

Робота в парах зі словниками.

- ❖ Підібрати **синоніми** до слів: *урочистий, ходити*.
- ❖ Підібрати **антоніми** до слів: *перемога, буденний, стверджувати, могутність, карлик, забути, часто*.
- ❖ З'ясувати значення таких слів: *оказія, шеренга, деревій*.
- ❖ З'ясувати значення таких **омонімів**: *оселедець, ласка, лисичка, повіки*.
- ❖ З'ясувати значення паронімів:; *ефектний, ефективний; сердечний, сердешний*.
- ❖ З поданими словами утворити словосполучення так, щоб вони виступали **омонімами**. У разі потреби скористатися тлумачним словником або словником омонімів.

Склад, лютий, коло.

Додаток №7

Гра «Кошик знань».

(Учні з кошика дістають картки з питаннями, дають відповіді).

Що таке синоніми?

Як називаються слова, які мають протилежні значення?

Що називаємо омонімами?

Наведи приклад антоніма до слова літній.

Добери синонім до слова тиша.

Наведи приклад слів-омонімів.

Додаток №8

Рефлексія

В кінці уроку діти знову демонструють
свій емоційний стан За допомогою «Смайликів».

Робимо висновки (змінився чи ні; чому змінився тощо)

